

HOTARIRE Nr. 353
din 30.03.2007

cu privire la aprobarea Programului Național privind sănătatea mintală pentru anii 2007-2011

Publicat : 11.05.2007 în Monitorul Oficial Nr. 064 art Nr : 493

În scopul creării condițiilor de protecție, reabilitare și integrare socială a pacienților cu disabilități mintale, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Programul Național privind sănătatea mintală pentru anii 2007-2011 (se anexează).
2. Se stabilește că finanțarea Programului Național privind sănătatea mintală pentru anii 2007-2011 se va efectua de la bugetul de stat și din mijloacele fondurilor asigurărilor obligatorii de asistență medicală, în limita alocațiilor anuale prevăzute în scopurile enunțate, precum și din contribuțiile organizațiilor internaționale, din donații și granturi.
3. Ministerul Sănătății va monitoriza realizarea Programului Național privind sănătatea mintală pentru anii 2007-2011, informând semestrial Guvernul.
4. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Ministerului Sănătății.

Prim-ministru Vasile TARLEV

Contrasemnează:

Ministrul sănătății Ion Ababii

Ministrul finanțelor Mihail Pop

Ministrul economiei și comerțului Igor Dodon

Nr. 353. Chișinău, 30 martie 2007.

Aprobat
prin Hotărârea Guvernului nr. 353
din 30 martie 2007

PROGRAMUL NAȚIONAL
privind sănătatea mintală pentru anii 2007-2011

I. Actualitatea problemei

Tendința Republicii Moldova de a intra în Comunitatea Europeană este direct legată de problema recuperării psihosociale a persoanelor cu probleme psihice și deficiențe mintale. Nici o țară nu poate fi considerată civilizată din moment ce neglijează necesitățile persoanelor cu disabilități și acordarea unei asistențe adecvate acestora.

Sănătatea mintală reprezintă o problemă importantă a comunității mondiale în genere.

În ianuarie 2005 a fost adoptată (de toate țările Europei, inclusiv Moldova) Declarația Europeană privind Sănătatea Mintală, prin care țara noastră și-a asumat responsabilitatea de a stimula reformele în domeniul respectiv. În această Declarație, sănătatea mintală se identifică drept o prioritate pentru țară. Pentru a corespunde cerințelor Declarației sînt necesare eforturi susținute de lungă durată, în vederea redresării situației actuale din Moldova.

La moment ajutorul în domeniul sănătății mintale se axează pe modelul de îngrijire învechit și nu este centrat deplin pe satisfacerea necesităților bolnavilor. Principalul mod de ajutor este cel spitalicesc centralizat, care are un șir de neajunsuri, unul din ele fiind necontinuitatea acordării serviciilor și lipsa instituțiilor respective în apropierea locului de trai. Fenomenele în cauză împiedică crearea unui sistem adecvat, orientat spre necesitățile pacienților (nemijlocit în localitatea de trai). Parțial, din cauza unei astfel de situații în Moldova, tulburările mintale și de comportament au devenit o problemă medico-socială majoră, constituind o sursă importantă de disabilități, ocupînd primele 5 poziții din cele 10 ale ierarhiei bolilor. Circa 50% din cei peste 60 mii bolnavi psihici aflați la evidență dispensează beneficiază de grupă de invaliditate, constituind pătura cea mai vulnerabilă a societății. Bolile psihice continuă să afecteze în proporții mari populația, inclusiv cea aptă de muncă, copiii și adolescenții, ceea ce prezintă o sursă de dezechilibru al microgrupurilor sociale (familie, serviciu, școală etc.). Economia țării are mult de suferit din cauza acestor maladii și din cauza lipsei unei îngrijiri adecvate a acestor pacienți (aparitia vagabondajului, șomajului, săvîrșirea crimelor, scăderea nivelului

de trai, creșterea numărului de suicid și de persoane dependente de substanțe psihoactive, de alcool ș.a.). În unele raioane, rata mortalității prin sinucidere depășește 30 de persoane la 100 mii populație, media pe țară fiind de 16 la 100 mii.

Rămâne actuală problema depistării precoce, tratamentului complex și, mai cu seamă, reabilitării și resocializării pacienților cu dereglări psihice în condiții de ambulator.

O deosebită neliniște provoacă creșterea ponderii retardului mintal, printre copii și adolescenți, precum și a persoanelor de vîrsta a treia, bolnavi de schizofrenie, epilepsie și psihoză involutivă.

Este necesar de a integra serviciile spitalicești de sănătate mintală în sistemul medical general.

Programul Național de sănătate mintală pentru anii 2007-2011 (în continuare - Programul) este o parte integrantă a procesului general de reforme în sistemul de ocrotire a sănătății și reflectă principiile de bază elaborate în actele legislative și documentele strategice ale Ministerului Sănătății.

Programul urmărește, în primul rînd, îmbunătățirea calității asistenței în domeniul sănătății mintale - prin dezvoltarea sistemului extraspitalicesc, în colaborare cu medicina primară și cu asigurarea profilaxiei bolilor psihice, măsurilor de psihoigienă și psihocorecție, precum și prin perfecționarea continuă a pregătirii universitare și postuniversitare a cadrelor în domeniul asistenței psihiatrice și, în deosebi, a medicilor de familie; decentralizarea asistenței psihiatrice, în scopul sporirii accesibilității la asistența medicală, inclusiv a populației rurale.

Prezentul Program reflectă politica națională a Moldovei în profilaxia primară, secundară și terțiară a bolilor psihice, care au o pondere semnificativă în structura indicilor principali de sănătate.

II. Scopul Programului

Prezentul Program are drept scop scăderea morbidității, mortalității și invalidității de boli psihice și ameliorarea parametrilor de sănătate mintală la nivelul întregii populații, prin sporirea accesibilității și eficacității asistenței psihiatrice a populației, prin integrarea, cît mai amplă, în familie și comunitate a persoanelor cu disabilități mintale, prin sensibilizarea opiniei publice la problemele sănătății mintale a populației și recunoașterea problemei sănătății mintale ca una din problemele științifice interdisciplinare fundamentale.

III. Obiectivele Programului

Prezentul Program are următoarele obiective:

- reducerea factorilor de risc și de vulnerabilitate pentru boala psihică;
- stabilirea priorității conceptului de sănătate mintală în sistemul de valori ale societății;
- reforma sistemului de îngrijiri în sănătatea mintală cu accentul pe dezinstituționalizare și destigmatizare;
- elaborarea strategiei naționale de destigmatizare a beneficiarilor serviciilor psihiatrice;
- elaborarea strategiilor de profilaxie primară, secundară și terțiară în bolile psihice ce necesită tratament;
- asigurarea asistenței psihiatrice diferențiate bolnavilor psihici, în funcție de etapa evolutivă a bolii, cu posibilități variate de tratament, ergoterapie, psihoterapie și socioterapie;
- dezvoltarea prioritară a serviciului comunitar extraspitalicesc, a sănătății mintale a copiilor și adolescenților, persoanelor de vîrsta a treia;
- implementarea noilor metode moderne de lucru în echipă pentru îngrijirea bolnavilor cu maladii psihice atît în spital, cît și în regim de ambulatoriu;
- respectarea drepturilor omului și a legii privind asistența psihiatrică;
- elaborarea strategiei de conlucrare cu ONG-urile din domeniul sănătății mintale;
- prevenția și tratamentul comportamentului riscant.

IV. Principiile de realizare a Programului

Prezentul Program are la bază următoarele principii:

- garantarea dreptului la ocrotirea sănătății, la trai într-un mediu sănătos și la o dezvoltare normală;
- respectarea identității, integrității, independenței și demnității persoanelor, indiferent de vîrstă, apartenență socială, religie;
- prioritatea interesului superior al copilului;
- respectarea confidențialității actului medical;
- respectarea dreptului la informare a bolnavilor psihici și a familiilor acestora, cu privire la drepturile fundamentale, măsurile legale de protecție, precum și la posibilitatea de contestare a deciziei de acordare a unor servicii de îngrijire;
- asigurarea accesului la serviciile de îngrijire, în condiții de tratament egal, prin excluderea privilegiilor și eliminarea oricăror forme de discriminare;
- implicarea activă a Guvernului, intervențiile multisectoriale și interdisciplinare, precum și a parteneriatelor în asigurarea unui standard înalt de îngrijiri acordate;

nediscriminarea, ceea ce presupune accesul femeilor și bărbaților la toate nivelurile de asistență medicală și la programele de prevenire a îmbolnăvirilor și de promovare a sănătății;
recunoașterea asistenței și protecției sănătății mintale în Moldova drept prioritate medico-socială;
antrenarea organelor centrale de specialitate ale administrației publice și a autorităților administrației publice locale la realizarea prezentului Program;
promovarea drepturilor umane a persoanelor cu dizabilități psihice;
organizarea unui sistem de conexiuni cu alte sisteme:
a) cu sistemul medical general;
b) cu învățământul universitar și cercetările științifice;
c) cu sistemul de educație;
d) cu instituțiile de corecție și prevenire a acțiunilor antisociale în societate;
e) cu mass-media;
f) cu sistemul asociativ comunitar;
g) cu sistemul protecției sociale și de protejare a drepturilor pacienților;
monitorizarea realizării prezentului Program și evaluarea acestuia.

V. Sistemul de asistență și îngrijiri în sănătatea mintală

Reformarea sistemului de asistență și îngrijiri în sănătatea mintală se va face prin respectarea următoarelor principii, verificate de experiența internațională:

al zonalității (teritorializării);
al echipei terapeutice;
al continuității îngrijirilor;
al specializării (multisectoriale: vîrstă, patologie etc.);
al orientării comunitare.

VI. Pregătirea și perfecționarea cadrelor

Este important de a asigura în timpul cel mai apropiat cabinetele psihiatrice cu psihiatri pentru copii și de a stimula deschiderea posturilor de psihologi-psihoterapeuți (50 specialiști), asistenți sociali (50 specialiști), asistente medicale (50 în plus la cele existente), în cadrul acestor cabinete, pentru ca în perspectivă cadrele respective să constituie nucleul viitoarelor centre comunitare. La momentul actual catedrele de psihiatrie, psihologie și asistență socială ale universităților din țară elaborează un program special de formare a acestor centre.

Este nevoie de nurse specializate în psihiatria comunitară (pe lângă cele 50 care activează în Dispensarul republican și cabinetele de psihiatrie în raioane).

Formarea și perfecționarea cadrelor de medici specialiști psihiatri, asistentelor medicale, altor specialiști, inclusiv a medicilor de familie este una din condițiile succesului prezentului Program. Îmbunătățirea programelor de pregătire și perfecționare a cadrelor va necesita consultații practice din partea specialiștilor în domeniu de peste hotare.

Prezentul Program este corelat cu un șir de alte programe și proiecte și se încadrează în contextul general al Concepției reformei asistenței medicale în Republica Moldova, reieșind din situația reală.

VII. Finanțarea Programului

Potrivit datelor OMS, banii cheltuiți pentru sănătatea mintală sînt o investiție rentabilă și un program adecvat de funcționare a acesteia ar putea influența pozitiv numărul de persoane apte de muncă, care ar putea să se deservescă de sine stătător, să se acomodeze în familie și în mediul lor social.

Succesul viitorului plan de acțiuni depinde în mare măsură de existența unei finanțări adecvate, care pentru persoanele asigurate se efectuează de către Compania Națională de Asigurări în Medicină, pentru anul 2006 constituind 48 079 431 lei, adică 3% din buget (în 2005 au fost 4%; în 2001 - 6,4%). În țările Comunității Europene de bază este "regula lui zece": în zece ani cheltuielile pentru sănătate mintală vor crește pînă la 10% din bugetul general al sănătății, sau 1% din produsul intern brut.

În Declarația de la Helsinki (punctul IX) în acțiunile preconizate de către statele-membre este specificată necesitatea repartizării echitabile a resurselor financiare în volum suficient. Se menționează că în unele sisteme de ocrotire a sănătății în condițiile asigurării tratamentului și dreptului la tratament există o discriminare față de persoanele cu probleme psihice.

Asigurarea cu preparate medicamentoase a bolnavilor de schizofrenie, epilepsie și invalizi de gradul 1 - 2 cu patologii psihice grave va fi efectuată conform anexei la Programul Național privind sănătatea mintală pentru anii 2007-2011. Identificarea unor resurse financiare stabile și pe termen lung, care ar putea asigura o dezvoltare eficientă a sistemului de asistență, începînd de la un nivel minim, este una din prioritățile de bază.

Cu toate că marea parte a finanțării programelor se efectuează de stat, este evident că acesta nu poate acoperi toate cheltuielile pentru necesitățile existente, deaceia o mare parte a domeniului asistenței psihiatrice este asigurată de finanțatorii interni și externi.

Sursele potențiale de finanțare a Programului:

mijloacele fondurilor asigurărilor obligatorii de asistență medicală;

mijloacele bugetului de stat;

mijloacele financiare ale organizațiilor internaționale (granturi și donații);

alte mijloace, conform legislației în vigoare.

VIII. Acțiunile preconizate în Programul Național de sănătate mintală pentru anii 2007 - 2011

Nr.d/o	Denumirea acțiunilor	Termenul executării	Responsabili pentru executare
1	2	3	4
I. Măsurile organizatorice generale			
1.	Evaluarea stării sănătății mintale din țară	2007	Ministerul Sănătății, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "N. Testemițanu", organizațiile non-guvernamentale
2.	Efectuarea studiului clinico-epidemiologic privind tulburările psihice (3 zone ale țării), cu scopul evaluării necesităților populației în acest domeniu	2007	Ministerul Sănătății, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "N. Testemițanu", Centrul Științifico-Practic Sănătate Publică și Management Sanitar
3.	Ajustarea prevederilor legislației psihiatrice actuale la prevederile Consiliului Europei și ale Națiunilor Unite cu privire la respectarea drepturilor omului	2007-2008	Ministerul Sănătății, organizațiile non-guvernamentale
4.	Elaborarea a două teme fundamentale de studiu științifico-practic "Asistența psihiatrică de staționar" și "Asistența psihiatrică extraspitalicească"	2007-2008	Ministerul Sănătății, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "N. Testemițanu"
5.	Elaborarea cerințelor de construcție, arhitectură, amenajare exterioară și interioară a instituțiilor ce acordă asistență psihiatrică, în colaborare cu instituțiile de resort	2007-2009	Ministerul Sănătății
6.	Sporirea cooperării între sectoarele guvernamental și nonguvernamental	2007-2011	Ministerul Sănătății, organizațiile non-guvernamentale
II. Organizarea, reorganizarea, reconstruirea și înzestrarea instituțiilor de profil			
7.	Dezvoltarea serviciilor de psihoterapie, reabilitare psihosocială și ergoterapie	2007-2011	Ministerul Sănătății, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "N. Testemițanu", organizațiile non-guvernamentale
8.	Fondarea centrelor comunitare de sănătate mintală	2007-2011	Ministerul Sănătății, instituțiile medico-sanitare publice
III. Profilaxia și tratamentul maladiilor psihice			
9.	Elaborarea Concepției Naționale de Educație Psihică și a măsurilor de diminuare a acțiunilor nocive, ca factori declanșatori provocatori ai maladiilor psihice	2007-2008	Ministerul Sănătății, Ministerul Educației și Tineretului
10.	Implementarea și desfășurarea unor forme instituționale de plasament, ocupații, treninguri cu copiii, adolescenții și persoanele mature cu comportament deviant	2007-2011	Ministerul Sănătății
11.	Procurarea și renovarea utilajului medical pentru spitalele de psihiatrie, stringent necesare	2007-2011	Ministerul Sănătății
12.	Computerizarea pe etape a instituțiilor ce acordă asistență în domeniul sănătății mintale și crearea unui sistem informațional republican în domeniu	2007-2011	Ministerul Sănătății
13.	Fondarea centrului republican de urgențe în sănătatea mintală	2007-2008	Ministerul Sănătății
14.	Elaborarea regulamentului-tip de funcționare a Centrului comunitar de sănătate mintală și perfectarea reglementărilor pentru activitatea cabinetelor psihiatrice în contextul lucrărilor pentru revizuirea legislației naționale în domeniu și ajustarea acestora la cerințele internaționale	2007-2008	Ministerul Sănătății
15.	Prevederea elaborării și implementării protocoalelor standardizate pentru instituțiile medicale și centrele comunitare	2007-2008	Ministerul Sănătății
16.	Prevederea măsurilor de formare și perfecționare a medicilor psihiatri, asistentelor medicale, medicilor de familie și altor specialiști de profil, în baza programelor actualizate, în conformitate cu graficul stabilit de Ministerul Sănătății	2007-2011	Ministerul Sănătății
17.	Măsurile de educare și sensibilizare a populației orientate spre prevenirea afecțiunilor psihice și necesitatea soluționării problemelor de sănătate mintală	2007-2011	Ministerul Sănătății, organizațiile non-guvernamentale
18.	Acumularea informației și raportarea periodică și/sau la solicitarea Guvernului despre situația curentă, evoluția și propunerea măsurilor de	2007- 2011	Ministerul Sănătății

	redresare a sănătății mintale		
--	-------------------------------	--	--